

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ

ΙΚΑΡΟΣ

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ
ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης - Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

© 2022, Απόστολος Δοξιάδης & Εκδόσεις Ίκαρος

ISBN 978-960-572-491-7

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ
ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ

ΙΚΑΡΟΣ

*Είναι απόλαυση να κρύβεσαι.
Αλλά είναι καταστροφή να μη σε βρουν.*

ΝΤ. ΓΟΥΙΝ.

Το Τηλεφώνημα

Οσο περισσότερο μεγαλώνω, αλλάζω, μένω ο ίδιος –όλα αυτά, ταυτόχρονα–, τόσο περισσότερο συνειδητοποιώ ότι συνεχίζω να πάσχω ψυχικά με τους ίδιους τρόπους που έπασχα εδώ και πολλά-πολλά χρόνια. Κι έτσι, όσο περισσότερο ψάχνω την αιτία που με κάνει να συνεχίζω να πάσχω, και όσο περισσότερο πηγαίνω προς τα πίσω, τόσο πιο πολύ γυρνώ και ξαναγυρνώ σε εκείνη τη χρονιά, στα δεκατέσσερά μου χρόνια, που την πέρασα εσωτερικός σε ένα σχολείο αρρένων της Ουάσινγκτον. Ξεκινώ από μιαν απλή σκέψη: ότι, αφού τα μεγαλύτερα βάσανα, που με τυραννούν ακόμη, εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά εκείνη τη χρονιά, σε εκείνη θα πρέπει να γυρίσω αν θέλω να βρω την αιτία τους.

Η πίστη μου αυτή εντάθηκε από τις συνέπειες ενός τυχαίου γεγονότος που συνέβη πριν από επτά χρόνια, συγκεκριμένα την παρουσία μου στην κηδεία ενός ανθρώπου που μου ήταν, όπως πίστευα, εντελώς αδιάφορος. Αλλά από τότε έγιναν πολλά. Άκου: δεν ξέρω αν αυτό το βλέ-

πεις από τη δική σου μεριά, αφού δεν ξέρω πια με σιγουριά σχεδόν τίποτε για σένα, αλλά μου έχει γίνει έμμονη ιδέα η πεποίθηση, μια αλογόμυγα που δεν αφήνει ήσυχο τον νου μου, ότι η αιτία των βασάνων μου ήταν ο χωρισμός μας. Σε έχασα ή σε απομάκρυνα ή σε έδιωξα ή σε εξόρισα ή σε έβαλα στην άκρη ή σε αρνήθηκα ή σε πρόδωσα ή σε κακοποίησα, και από τότε με κατατρώνει το μεγαλύτερό μου βάσανο, δηλαδή αυτό το άτιμο το σαράκι του ανικανοποίητου, αυτό που με κάνει συνεχώς να χτίζω και μετά να γκρεμίζω, να ξεκινώ έργα μεγαλόπνοα και να τα αφήνω στη μέση, και να απαντώ στο ερώτημα ποιο από τα έργα με ικανοποιεί περισσότερο με τα θλιβερά λόγια «το επόμενο», που ξέρω ότι ή θα το αφήσω και αυτό στη μέση, όπως έχω αφήσει τα περισσότερα, ή, αν το ολοκληρώσω, όπως έχω ολοκληρώσει ελάχιστα, δεν θα νιώσω χαρά που το έφτιαξα, που τέλειωσε, που υπάρχει. Θα μένει πάντα το έλλειμμα: ή αυτό που ήθελα στ' αλήθεια να κάνω δεν το έφτιαξα, ή αυτό που κατάφερα και έφτιαξα δεν είναι στ' αλήθεια αυτό που πραγματικά ήθελα να κάνω.

Το να ψάξω να βρω την ακριβή διατύπωση, αν δηλαδή σε έχασα ή σε απομάκρυνα ή ό,τι άλλο, εδώ δεν έχει τόση σημασία όσο το ίδιο το γεγονός, ότι πάψαμε εσύ και εγώ να είμαστε ένα πράγμα, ένα σώμα και μια ψυχή. Εφόσον όμως συνεχίζω ακόμη να πιστεύω στο μαγικό παραμύθι που λέει ότι η κατανόηση της αιτίας ενός προβλήματος θα φέρει και τη λύση του, το ζητούμενο δεν είναι να δω μονάχα το περίγραμμα του γεγονότος, αλλά και τις λεπτομέρειές του, τις ακριβείς περιστάσεις, το πότε και το πώς και το

γιατί ξεκίνησε ο χωρισμός μας. Και αυτό είναι που με κάνει να επιμένω να ξαναγυρνώ στη χρονιά στην Ουάσινγκτον.

Τη σημασία εκείνης της χρονιάς την ήξερα, βέβαια, πολύ προτού καθίσω να σου πω ετούτα που έχω να σου πω –σε πιο τυπική διατύπωση, προτού καθίσω να σου κάνω ετούτη την αναφορά–, για την ακρίβεια δεν την ξέχασα ποτέ, αφού τα βάσανα που τότε ξεκίνησαν με συνόδεψαν, από τότε, κάθε στιγμή της ζωής μου ως ζωντανή της υπενθύμιση. Για το ότι τα βάσανα βλάστησαν τότε από έναν σπόρο που είχε σπαρθεί πολύ νωρίτερα δεν έχω αμφιβολία. Μα αυτόν τον πρώτο σπόρο άντε να τον βρεις, χαμένος καθώς είναι στα σκοτάδια της πολύ πρώτης παιδικής ηλικίας, εκεί όπου δεν μπορεί να σε βοηθήσει να δεις ούτε η μνήμη ούτε οι λέξεις ούτε οι καλύτεροι εξομολόγοι. Το μόνο που γνωρίζω ξεκινώντας την αναφορά μου είναι οι καρποί που γέννησε ο σπόρος, καρποί πικρότατοι, που κάποια δύναμη ακατανόητη με αναγκάζει ακόμα και σήμερα να συνεχίζω να τους γεύομαι, έστω κι αν μου λένε κάποιοι άνθρωποι που με αγαπούν, όπως μου λέει και η λογική μα και όλες οι καλές δυνάμεις του κόσμου, ότι μου κάνουν κακό. Το τσιγάρο και το ποτό, που τα άρχισα αργότερα, τα έκοψα. Μα τους πικρούς καρπούς που πρωτόφαγα τη χρονιά στην Ουάσινγκτον συνέχισα να τους γεύομαι, όσο κι αν δεν το θέλω, όσο κι αν ξέρω βαθιά στην ψυχή μου ότι μου κάνουν κακό.

Ότι η αιτία του προβλήματος δεν είναι διόλου άσχετη με τις συνθήκες στις οποίες έζησα εκείνη τη χρονιά, για πρώτη –και ευτυχώς τελευταία– φορά εσωτερικός σε ένα

σχολείο, σε μια ξένη χώρα, είμαι σίγουρος. Μα δεν φτάνουν αυτές οι συνθήκες για να εξηγήσουν την αιτία του χωρισμού μας. Όχι, όχι, σε καμία περίπτωση δεν θα ξεκινούσα να σου μιλώ από καρδιάς, τόσα και τόσα χρόνια μετά, ίσα-ίσα για να κλαψουρίσω που οι γονείς με έβαλαν για έναν χρόνο οικότροφο άθελά μου – σιγά το δράμα δηλαδή, με τόσα και τόσα που συμβαίνουν στον κόσμο, τόση δυστυχία, τόση φτώχεια, τόση καταπίεση, τόσες φοβερές τραγωδίες καθημερινά ολόγυρά μας. Όχι. Οι συνθήκες μετρούν στην περίπτωσή μου μόνον επειδή αδυνάτισαν την ψυχή μου τόσο πολύ ώστε να ανοίξει ένα χάσμα που επέτρεψε στο σκοτάδι που την τριγύριζε να κυριαρχήσει στο φως. Και γι' αυτό έχει μεγάλη σημασία να σου θυμίσω, αν δεν το θυμάσαι –αλήθεια, συγχώρεσέ με για την απορία μου, αλλά τόσον καιρό που είμαστε χωρισμένοι πού να ξέρω πια τι θυμάσαι και τι όχι;–, ναι, να σου θυμίσω ότι εκείνη τη χρονιά, στην Ουάσινγκτον, είχα την εφηβική πλην απόλυτη βεβαιότητα ότι η ζωή μου ήταν και θα ήταν για πάντα δοσμένη στην τέχνη. Αυτό έβλεπε ο δεκατετράχρονος Αποστόλης όταν κοίταζε στον καθρέφτη: έναν καλλιτέχνη. Και σε τούτο ήμασταν απόλυτα σύμφωνοι εσύ και εγώ, αρμονικοί συνεργάτες, φίλοι καρδιακοί, περπατώντας τη ζωή χέρι-χέρι.

Επίσης, δεν ξέρω αν θυμάσαι ετούτο –και πάλι συγχώρεσέ με που αναρωτιέμαι–, ότι ο λόγος για τον οποίο εγώ πήγα εσωτερικός, ενώ οι περισσότεροι μαθητές σε εκείνο το σχολείο με τα αρχαιοπρεπή κτίρια, φωλιασμένο στο πάρκο του καθεδρικού ναού της Ουάσινγκτον, έμεναν

στα σπίτια τους, ήταν αρχικά μια απρόβλεπτη εξέλιξη. Αποτελούσε δηλαδή μια ανατροπή της τελευταίας στιγμής στο σχέδιο που είχε ο πατέρας, να μεν να πάω σε αυτό το σχολείο εκείνη τη χρονιά, αλλά ετούτο επειδή είχε προγραμματιστεί να περάσει όλη η οικογένεια τη χρονιά στην Αμερική, οπότε και θα ζούσα μαζί τους, και μάλιστα όχι σε σπίτι αλλά σε ένα διαμέρισμα που είχε νοικιάσει ο πατέρας σε ένα μεγάλο ξενοδοχείο. Μια χαρά μού άρεσε αυτό το σχέδιο, για μία χρονιά, και η παραμονή στον ξένο και εξωτικό στα μάτια μου τόπο, και η απόδραση από το σχολείο της Αθήνας, που μισούσα, και βέβαια το ότι θα έμενα για έναν ολόκληρο χρόνο σε ξενοδοχείο. Αυτό το τελευταίο ειδικά μου φαινόταν υπέροχο, μια περιπέτεια, κάπως σαν να επρόκειτο να βρίσκομαι σε διακοπές διαρκείας. Αλλά μετά συνέβη κάτι ξαφνικό και άκρως δυσάρεστο, που άλλαξε το οικογενειακό σχέδιο και με έστειλε στην αρχή της χρονιάς, αντί στο ξενοδοχείο, στο οικοτροφείο.

Το ότι ο εγκλεισμός μου ήταν εκτός προγράμματος το λέω για να είμαι δίκαιος με τον πατέρα. Αλλά για να είμαι δίκαιος και με εμένα, και ακόμα περισσότερο με εσένα, πρέπει να προσθέσω ότι, έναν μήνα και κάτι αφότου ξεκίνησε η σχολική χρονιά, οι συνθήκες άλλαξαν –το πρόβλημα που είχε κρατήσει την οικογένεια μακριά έπαψε να υφίσταται– και οι γονείς άρχισαν να περνούν στην Ουάσινγκτον μεγάλα διαστήματα, στο διαμέρισμα του ξενοδοχείου, ενώ η μεγάλη μου αδελφή ζούσε εκεί μόνιμα, οπότε θα μπορούσα να ζω κι εγώ μαζί τους ελεύθερος, και όχι με την ελάχιστη μειοψηφία των μαθητών του σχολείου, τα

παραπεταμένα από τις οικογένειές τους, που ζούσαν στο οικοτροφείο. Αλλά αλλιώς αποφάσισε ο πατέρας, ο αρχηγός της πατριαρχικότατης οικογένειάς μας. Θεώρησε, αν κατάλαβα καλά το σκεπτικό του, ότι η αναχώρησή μου από το οικοτροφείο, ενώ είχε δηλωθεί αρχικά ότι θα έμενα όλο τον χρόνο εσωτερικός, θα εκλαμβάνόταν ως έλλειψη σεβασμού προς το σχολείο, αλλά ακόμα χειρότερα και ως ένδειξη μαλθακότητας, σημάδι ότι το ελληνάκι που είχε έρθει για έναν χρόνο στο σχολείο ήταν μαμόθρεφτο ή κάτι παρόμοιο. Βέβαια, ο καθένας μας έχει τις λόξες του, και είχε και ο πατέρας τις δικές του. Αλλά τη συγκεκριμένη λόξα του την πλήρωσα εγώ.

Τέλος πάντων, ας μπούμε στο θέμα.

Στην πρώτη τάξη του γυμνασίου αποφάσισα ότι θα γίνω συγγραφέας. Από παιδάκι αγαπούσα τις ιστορίες κάθε είδους, αλλά στα δώδεκά μου χρόνια άρχισα να τις βλέπω με άλλης λογής πάθος, και μάλιστα να διαβάζω βιβλία «μεγαλίστικα» που τα λέγαν οι συνομήλικοί μου. Αλλά ξεκίνησα και να γράφω, στην αρχή ποιήματα (κακή απομίμηση Ελύτη) και διηγήματα (απλή απομίμηση Σαμαράκη), ενώ δοκίμασα και τον δραματικό λόγο με ένα «ραδιοφωνικό έργο», δηλαδή μόνο για φωνές, εμπνευσμένο από το *Κάτω από το Γαλατόδασος* του Ντύλαν Τόμας.

Δεν ισχυρίζομαι σε καμία περίπτωση ότι ήμουν κάποιο παιδί-θαύμα της λογοτεχνίας. Όχι, όχι, τα γραπτά των πρώτων εφηβικών μου χρόνων δεν τα έχω ξανακοιτάξει από τότε —ούτε καν ξέρω αν υπάρχουν ακόμη, παραχωμένα σε μια παλιά αποθήκη—, αλλά είμαι σίγουρος ότι δεν ήταν

τίποτε παραπάνω από εξωτερίκευση ανησυχιών, ονείρων αλλά και εφιαλτών της πρώιμης εφηβικής ηλικίας, οδηγημένη αφενός από μια έντονη εσωτερική διάθεση να εκφραστώ και αφετέρου από το πνεύμα των διαβασμάτων μου. Γιατί όσο περισσότερο διάβαζα τόσο περισσότερο με γοήτευε ως αναγνώστη, και κατά συνέπεια ως νεοσσύ συγγραφέα, ο μοντερνισμός, και μάλιστα στην πιο σκοτεινή του μορφή. Οπότε εκεί στα δώδεκα-δεκατρία μου ο Ελύτης εγκαταλείφθηκε υπέρ του Τ. Σ. Έλιοτ και ο Σαμαράκης και οι άλλοι έλληνες πεζογράφοι έδωσαν τη θέση τους στον Κάφκα, στον Καμύ και στον Σάμιουελ Μπέκετ.

Η εσωτερική ταύτιση με τον σκοτεινό μοντερνισμό, σου σημειώνω, πέρα από την άγουρη ξιπασία μου ότι ήμουν τάχα πρωτοπόρος, πήγαζε από το ότι τα αγαπημένα έργα των ινδαλμάτων μου, όπως την *Έρημη Χώρα*, τη *Μεταμόρφωση*, τον *Ξένο* ή το *Τέλος του παιχνιδιού*, τα διάβαζα ως αλληγορίες της ψυχικής μου κατάστασης. Έβρισκα δηλαδή σε αυτά, και σε άλλα παρόμοια, την εικόνα ενός κόσμου αφιλόξενου και επικίνδυνου, όχι αναγκαστικά όπως είναι στην εξωτερική πραγματικότητα, αλλά όπως τον μετασχηματίζει για κάποια ευαίσθητα παιδιά η εσωτερική αναμπουμπούλα της εφηβείας, η οποία, ανάμεσα στα καλά και θετικά που φέρνει, ανακατώνει τα σκοτάδια της ψυχής και βγάζει στη φόρα εφιάλτες κρυμμένους ως τότε. Στη δική μου περίπτωση, αυτό το ανακάτεμα, και τα αποβράσματα του, το έκανα καλά σε κάποιο βαθμό με τη λογοτεχνία: το σκοτάδι γινόταν ποίηση και οι εφιάλτες παράδοξες ιστορίες.